

Vooronderzoek gebouwbewonende soorten bij vijf kerken op Schouwen-Duiveland

Oktober 2023
Maasarend, Praktisch in ecologie
In opdracht van:
Gemeente Schouwen-Duiveland

Vooronderzoek gebouwbewonende soorten bij vijf kerken op Schouwen-Duiveland

Opdrachtgever:

Gemeente Schouwen-Duiveland

Opdrachtnemer:

Maasarend, Praktisch in ecologie

Projectgegevens:

Aanvullingen gedaan op

Auteur:

Kwaliteitscontrole:

Inhoud

1.	Inleiding, doel en werkwijze onderzoek.....	3
2.	Wetgeving	4
3.	Brouwershaven, Nicolaaskerk	5
3.1	Projectgebied Nicolaaskerk.....	5
3.2	Bureaustudie Nicolaaskerk	7
3.3	Resultaten veldonderzoek Nicolaaskerk	7
3.4	Conclusie Nicolaaskerk.....	7
4.	Dreischor, Sint-Adriaanskerk	9
4.1	Projectgebied Sint-Adriaanskerk	9
4.2	Bureaustudie Sint-Adriaanskerk	9
4.3	Resultaten veldonderzoek Sint-Adriaanskerk.....	9
4.4	Conclusie Sint-Adriaanskerk	11
5.	Nieuwerkerk, Johanneskerk.....	13
5.1	Projectgebied Johanneskerk	13
5.2	Bureaustudie Johanneskerk	13
5.3	Resultaten veldbezoek Johanneskerk	13
5.4	Conclusies Johanneskerk	14
6.	Zierikzee, Gasthuiskerk	17
6.1	Projectgebied Gasthuiskerk	17
6.2	Bureaustudie Gasthuiskerk.....	17
6.3	Resultaten veldbezoek Gasthuiskerk	17
6.4	Conclusies Gasthuiskerk.....	18
7.	Zierikzee, Nieuwe kerk	21
7.1	Projectgebied Nieuwe kerk	21
7.2	Bureaustudie Nieuwe kerk.....	21
7.3	Resultaten veldbezoek Nieuwe kerk	21
7.4	Conclusies Nieuwe kerk	22
8.	Samenvatting.....	24
9.	Zorgplicht.....	25
	Literatuur	26
	Bijlage 1: Artikel 3.1 Wet Natuurbescherming 2017	27
	Bijlage 2: Artikel 3.5 Wet Natuurbescherming 2017	28
	Bijlage 3: Artikel 3.10 Wet Natuurbescherming 2017	29

1. Inleiding, doel en werkwijze onderzoek

Initiatiefnemer gemeente Schouwen-Duiveland is voornemens om vijf monumentale kerken uit te lichten met verticale verlichting. Het betreft de volgende kerken:

- Brouwershaven, Nicolaaskerk
- Dreischor, Sint-Adriaanskerk
- Nieuwerkerk, Johanneskerk
- Zierikzee, Gasthuiskerk
- Zierikzee, Nieuwe Kerk.

Gemeente Schouwen-Duiveland heeft aan Maasarend, Praktisch in ecologie gevraagd om een vooronderzoek naar gebouwbewonende soorten uit te voeren. Het doel van een vooronderzoek naar gebouwbewonende soorten is om inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde fauna. Tevens dient dit onderzoek om te toetsen of er bij een ruimtelijke ontwikkeling kans is op overtreding van de Wet natuurbescherming (Rijksoverheid, 2017).

Maasarend heeft eerst een bureaustudie uitgevoerd naar mogelijke aanwezigheid van beschermde gebouwbewonende soorten binnen het projectgebied en de directe omgeving.

Voor aanvang van het veldbezoek heeft er een bureaustudie plaats gevonden naar het voorkomen van beschermde fauna in het projectgebied, waarbij bronnen zijn geraadpleegd (Waarneming.nl en NDFF Verspreidingsatlas, 2023). Daarna is er gekeken of voorgenomen werkzaamheden invloed kunnen hebben op deze soorten. Vervolgens heeft er op 24 september een veldonderzoek plaatsgevonden, waarbij alle vijf de kerken in de avonduren zijn onderzocht op de aanwezigheid van beschermde fauna of de aanwezigheid van geschikt habitat voor beschermde soorten. Het veldbezoek is uitgevoerd door een ecooloog en een veldmedewerker, bij een temperatuur van 15 °C, windkracht 3 Beaufort uit zuidelijke richting, licht bewolkt en geen neerslag.

Beide onderzoekers hebben gebruik gemaakt van een batdetector van het merk Pettersson D240x en aanvullend is er gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera, de FL250R van InfiRay. Daarnaast is er gebruik gemaakt van een zeer felle zaklamp, om de kerken, die niet verlicht waren, bij te schijnen voor het verkrijgen van beeldmateriaal.

2. Wetgeving

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht (Rijksoverheid, 2017). Om niet in overtreding te komen van de Wet natuurbescherming dient voorafgaand aan werkzaamheden in de openbare ruimte, een ecologische onderzoek uitgevoerd te worden. In dit vooronderzoek gebouwbewonende soorten wordt in beeld gebracht of er (mogelijk) beschermde fauna aanwezig is in de projectgebieden. Hierbij is gekeken naar gebouwbewonende soorten fauna zoals vogels en vleermuizen met betrekking tot soortbescherming.

De Wet natuurbescherming kent, met betrekking tot soortbescherming, drie verschillende beschermingsregimes met elk hun eigen verbodsbepalingen. Dit betreft de beschermingsregimes:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (§ 3.1 Wnb);
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (§ 3.5 Wnb);
3. Beschermingsregime andere soorten (§ 3.10 Wnb).

De belangrijkste artikelen met verbodsbepalingen vanuit deze beschermingsregimes in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen zijn artikel 3.1, artikel 3.5 en artikel 3.10 (bijlagen 1 t/m 3).

Per provincie wordt voor enkele algemeen voorkomende soorten vrijstelling verleend voor de verboden in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming 2017 in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Voor de provincie Zeeland geldt dat er voor de soorten in Tabel 1 vrijstelling wordt verleend van wettelijk verboden handelingen ten aanzien van beschermde soorten, zoals het vangen van exemplaren en het vernielen of beschadigen van rust- en voortplantingsplaatsen.

Amfibieën	Zoogdieren
Bruine kikker	Aardmuis
Gewone pad	Bosmuis
Kleine watersalamander	Dwergmuis
Meerkikker	Dwergspitsmuis
Middelste groene kikker (Bastaardkikker)	Egel
	Gewone bosspitsmuis
	Huisspitsmuis
	Ondergrondse woelmuis
	Ree
	Rosse woelmuis
	Tweekleurige bosspitsmuis
	Veldmuis
	Vos
	Wild zwijn
	Woelrat

Tabel 1 Lijst van vrijgestelde soorten Zeeland. (Provincie Zeeland, 2018)

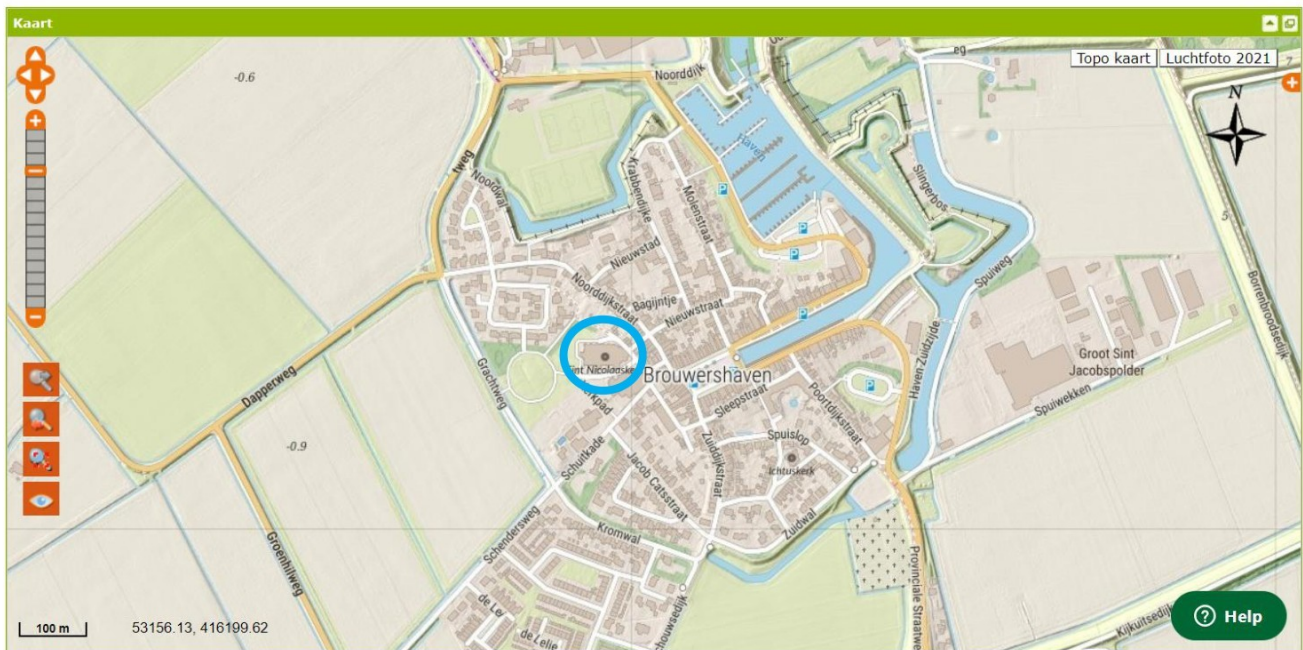

3. Brouwershaven, Nicolaaskerk

In dit hoofdstuk wordt de Nicolaaskerk in Brouwershaven behandeld.

3.1 Projectgebied Nicolaaskerk

De Nicolaaskerk is gelegen in het centrum van Brouwershaven (Figuur 1). Aan de noord-, oost- en zuidzijde van kerk staan woningen. Aan de westzijde grenst de kerk aan een parkachtige omgeving. De kerk heeft een dak met dakpannen van lei die compleet op elkaar aansluiten. Er zijn wat kleine opbouwtes van hout, die geheel gesloten zijn. Het pand heeft geen toegankelijke spouwmuuren of andere openingen rondom ramen of deuren. Een sfeerimpressie is weergegeven in Figuur 2.

Figuur 1 Ligging Nicolaaskerk te Brouwershaven (NDF, 2023)

Op het moment van onderzoek wordt de kerk reeds compleet uitgelicht met behulp van bouwlampen. Deze lampen zijn op grote afstand van de kerk geplaatst om zo een juiste stralingshoek te hebben om de kerk volledig uit te lichten.

Voornemen is om deze bouwlampen te vervangen voor verticale verlichting, waardoor er minder lichtvervuiling ontstaat en de kerk wel volledig verlicht blijft.

Figuur 2 Sfeerimpressie Nicolaaskerk Brouwershaven

3.2 Bureaustudie Nicolaaskerk

Zowel in de Nationale Databank Flora en Fauna als in Waarneming.nl lijkt een waarnemers effect zichtbaar. Er zijn veel waarnemingen van vogels, maar er zijn geen waarnemingen gedaan van vleermuizen of overige soorten zoogdieren.

Gebouwbewonende soorten vogels in de directe omgeving van de Nicolaaskerk zijn: gierzwaluw, huismus en torenvalk.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan.

Overige gebouwbewonende soorten zoogdieren zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan.

3.3 Resultaten veldonderzoek Nicolaaskerk

De Nicolaaskerk lijkt geen geschikt habitat te bieden voor gebouwbewonende soorten. De leien dakpannen liggen gesloten op elkaar en bieden geen toegang voor vogels of vleermuizen. Ook de dakgoten sluiten aan op de dakconstructie, waardoor ook deze niet geschikt zijn voor nesten of verblijfplaatsen. In de muren zijn geen scheuren gezien, de kozijnen hebben geen openingen en ook de houten opbouwjes op het dak zijn hermetisch gesloten. De gehele kerk wordt daarnaast volledig uitgelicht, wat afbreuk doet aan de kwaliteit van het mogelijke habitat voor gebouwbewonende soorten.

De aanwezigheid van gierzwaluw, huismus en torenvalk kunnen worden uitgesloten in de kerk. Wel is het zeer aannemelijk dat deze soorten gevestigd zijn in de nabijgelegen woningen en bij de school, net buiten het projectgebied.

Tijdens het veldonderzoek zijn er twee gewone dwergvleermuizen gehoord en gezien, net buiten het projectgebied aan de zuidzijde van de kerk bij de woningen. De dieren tikten daarbij diverse malen een woning aan, wat indiceert dat de verblijfplaats zich in de betreffende woning bevindt. Binnen de lichtstralen rondom de kerk zijn geen vleermuizen gezien of gehoord.

Voor overige soorten zoogdieren is de Nicolaaskerk ongeschikt. Het pand heeft op geen enkele wijze toegang voor zoogdieren.

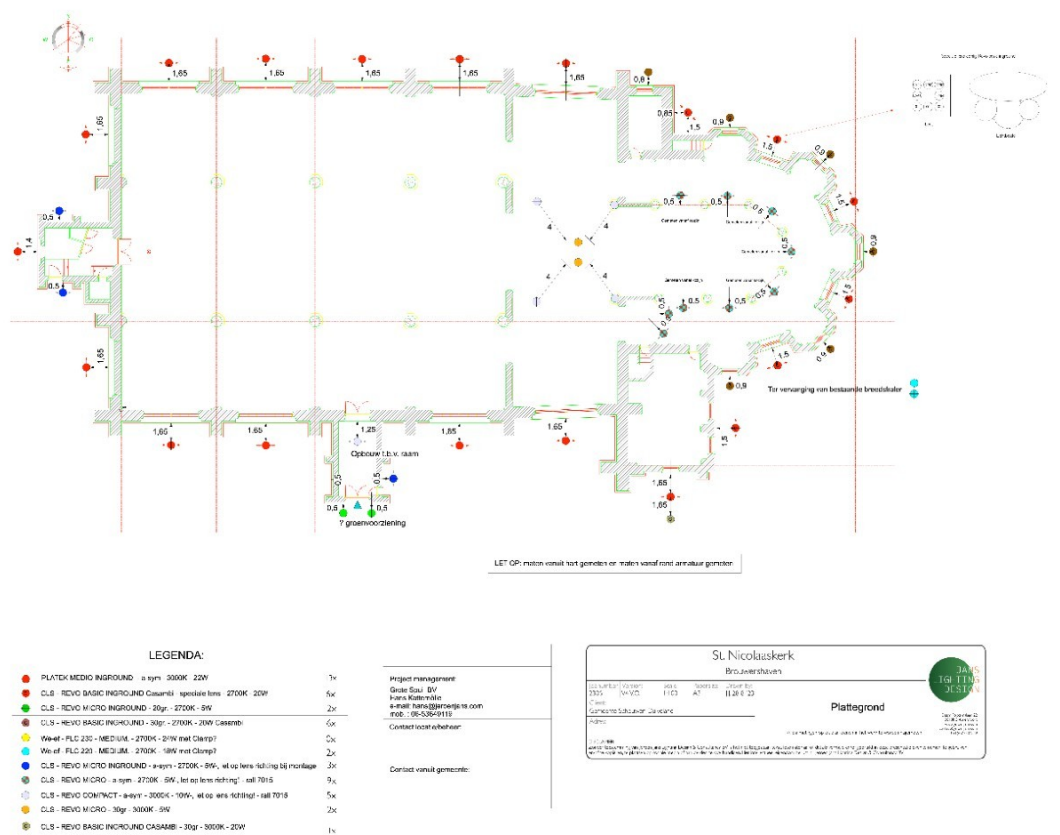
3.4 Conclusie Nicolaaskerk

Door de hermetische afsluiting van de kerk en de grote hoeveelheid licht die er nu wordt gebruikt in de avonduren, is de Nicolaaskerk ongeschikt voor gebouwbewonende soorten fauna.

Aanpassing van het verlichtingsplan van horizontale verlichting naar verticale verlichting kan juist zorgen voor een verbetering voor gebouwbewonende soorten. De lichtvervuiling neemt hierdoor af (Figuur 3).

Er is geen nader onderzoek nodig naar gebouwbewonende soorten en er is ook geen ontheffing nodig om het verlichtingsplan van de Nicolaaskerk aan te passen.

Figuur 3 Nieuwe verlichtingsplan Nicolaaskerk Brouwershaven

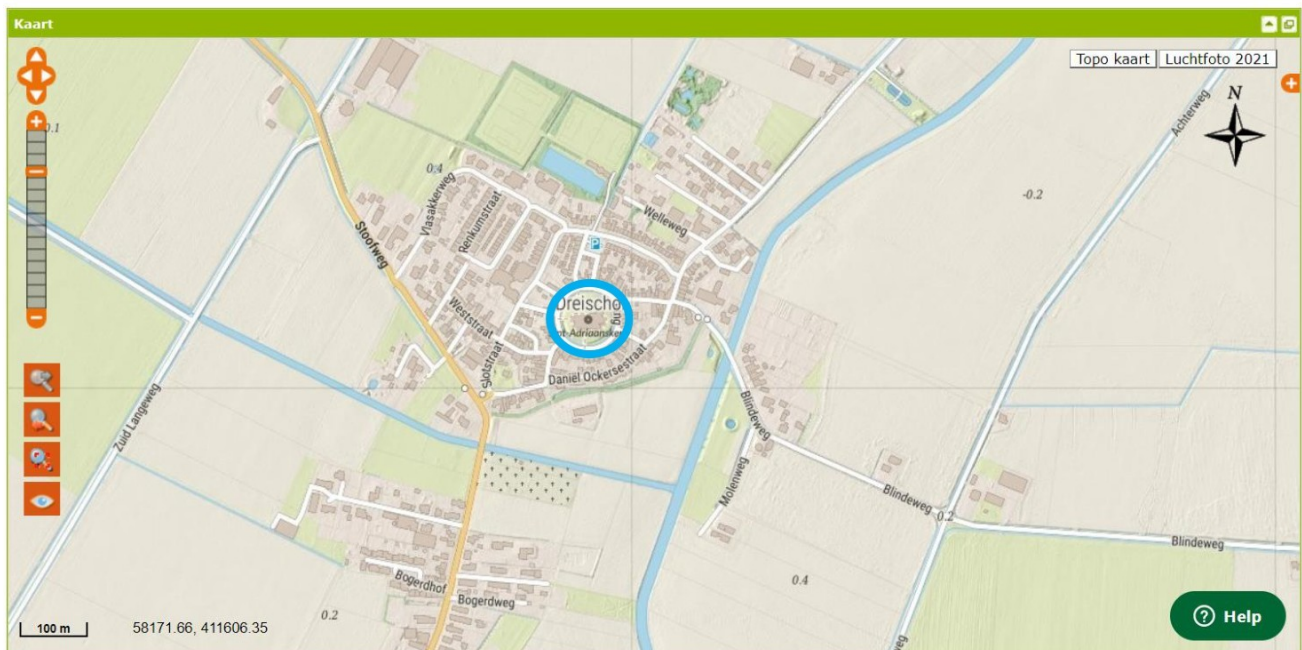

4. Dreischor, Sint-Adriaanskerk

In dit hoofdstuk wordt de Adriaanskerk in Dreischor behandeld.

4.1 Projectgebied Sint-Adriaanskerk

De Sint-Adriaanskerk is gelegen in het centrum van Dreischor (Figuur 4). Omgeven door grasvegetatie en bomen, gevolgd door een watergang, bestrating en woonhuizen. De kerk heeft een leien dak, diverse toren en daken. Naast de kerk staat een laagbouw, die aangesloten lijkt op de kerk. De laagbouw heeft een regulier pannendak, wat compleet met cement is afgewerkt. De kerk is grotendeels belicht met bouwlampen. Een sfeerimpressie van het projectgebied staat weergegeven in Figuur 5.

Figuur 4 Ligging Sint-Adriaanskerk te Dreischor (NDFF, 2023)

4.2 Bureaustudie Sint-Adriaanskerk

Zowel in de Nationale Databank Flora en Fauna als in Waarneming.nl lijkt een waarnemers effect zichtbaar. Er zijn veel waarnemingen van vogels, maar er zijn bijna geen waarnemingen gedaan van vleermuizen of overige soorten zoogdieren. Gebouwbewonende soorten vogels in de directe omgeving van de Sint-Adriaanskerk zijn: gierzwaluw, huismus en torenvalk.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen zijn een aantal waarnemingen van gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuizen op de zolder van de Sint-Adriaanskerk in 2013.

Overige gebouwbewonende soorten zoogdieren zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan.

4.3 Resultaten veldonderzoek Sint-Adriaanskerk

De Sint-Adriaanskerk lijkt geen geschikt habitat te bieden voor gebouwbewonende soorten, doordat de kerk rondom is verlicht met bouwlampen. Daar komt bij dat alle

mogelijke openingen van gaas zijn voorzien, waardoor de toegang op het eerste oog onmogelijk is gemaakt.

De aanwezigheid van gierzwaluw, huismus en torenvalk kunnen worden uitgesloten in de kerk en in de laagbouw. Wel is het zeer aannemelijk dat deze soorten gevestigd zijn in de nabijgelegen woningen op de ring rondom de kerk.

Vleermuizen kunnen niet uitgesloten worden. Delen van het dak zijn niet verlicht en er zijn verblijfplaatsen vastgesteld in 2013.

Tijdens het veldbezoek is er gesproken met omwonenden. Deze mensen gaven aan dat er afgelopen jaar een vleermuisonderzoek is uitgevoerd op de ring rondom de kerk. Zij konden niet vertellen wie dit onderzoek heeft gedaan en waarom. Het strekt tot de aanbevelingen om deze data te verkrijgen om uitsluitsel te kunnen geven over de kerk en niet nodeloos een nieuw vleermuisonderzoek te laten uitvoeren.

Tijdens het veldonderzoek zijn er gewone dwergvleermuizen gehoord boven de groenstrook rondom de kerk. Daarbij bleven de gewone dwergvleermuizen buiten de verlichting foerageren en is de kerk niet aangetikt door vleermuizen.

Aandachtspunt hierbij is dat gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuis lastig te horen zijn met een batdetector, omdat zij binnen 5 meter van de batdetector moeten vliegen. Het veldonderzoek is niet conform het Vleermuisprotocol 2021 uitgevoerd en in dit geval is het uitsluiten van de aanwezigheid van vleermuizen daardoor niet mogelijk.

Figuur 5 Sfeerimpressie Sint-Adriaanskerk

4.4 Conclusie Sint-Adriaanskerk

De aanwezigheid van gierzwaluw, huismus en torenvalk kunnen worden uitgesloten. Er is bij de uitvoerende ecooloog niet bekend sinds wanneer de kerk wordt verlicht. Het vaststellen van verblijfplaatsen op zolder van gewone grootoorvleermuis en zeker grijze grootoorvleermuis in 2013, maakt dat er nader onderzoek nodig is naar de verblijfplaatsen van vleermuizen in de kerk. De data van het uitgevoerde vleermuisonderzoek in 2023 op de ring rondom de kerk is misschien afdoende, indien daarin is voldaan aan de regels voor onderzoek naar gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuis. Het betreft twee bijzondere soorten vleermuizen, die zeer kwetsbaar zijn.

Aanpassing van het verlichtingsplan van horizontale verlichting naar verticale verlichting kan juist zorgen voor een verbetering voor gebouwbewonende soorten (Figuur 6). De lichtvervuiling neemt hierdoor af. Kanttekening hierbij is wel dat zonder nader onderzoek naar gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuis er geen verlichting vanaf dakranden en bij de toren mogelijk is.

De huidige bouwlampen verlichten niet alles en er zijn nog donkere locaties bij het dak, gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuis zijn zeer gevoelig voor licht. In de nieuwe situatie zijn er geen donkere locaties meer en dat kan niet worden uitgevoerd zonder een nader onderzoek vleermuizen.

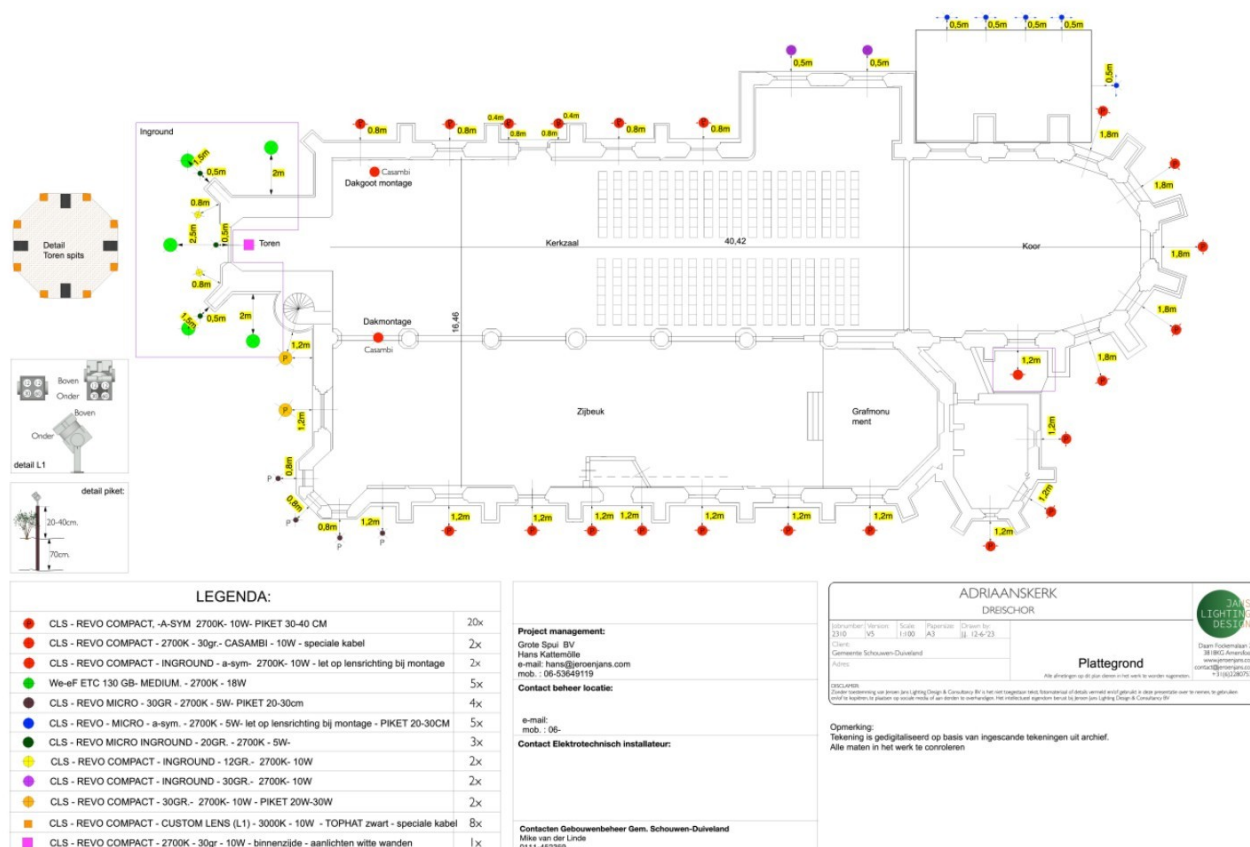
Nader onderzoek gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuis is noodzakelijk voordat het dak en de toren vanaf hoogte worden belicht. Indien deze

aanwezig zijn, dan is er een ontheffing nodig van het bevoegd gezag van provincie Zeeland.

Indien alleen de zijdes die nu verlicht zijn op nieuw worden verlicht en het dak en de toren worden niet verlicht, dan kan dit worden uitgevoerd zonder nader onderzoek of ontheffing.

Wordt er meer verlicht bij het nieuwe plan, dan is er nader onderzoek nodig en worden er vleermuizen aangetroffen, dan dient er een ontheffing aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag van de provincie Zeeland.

Figuur 6 Nieuwe verlichtingsplan Sint-Adriaanskerk

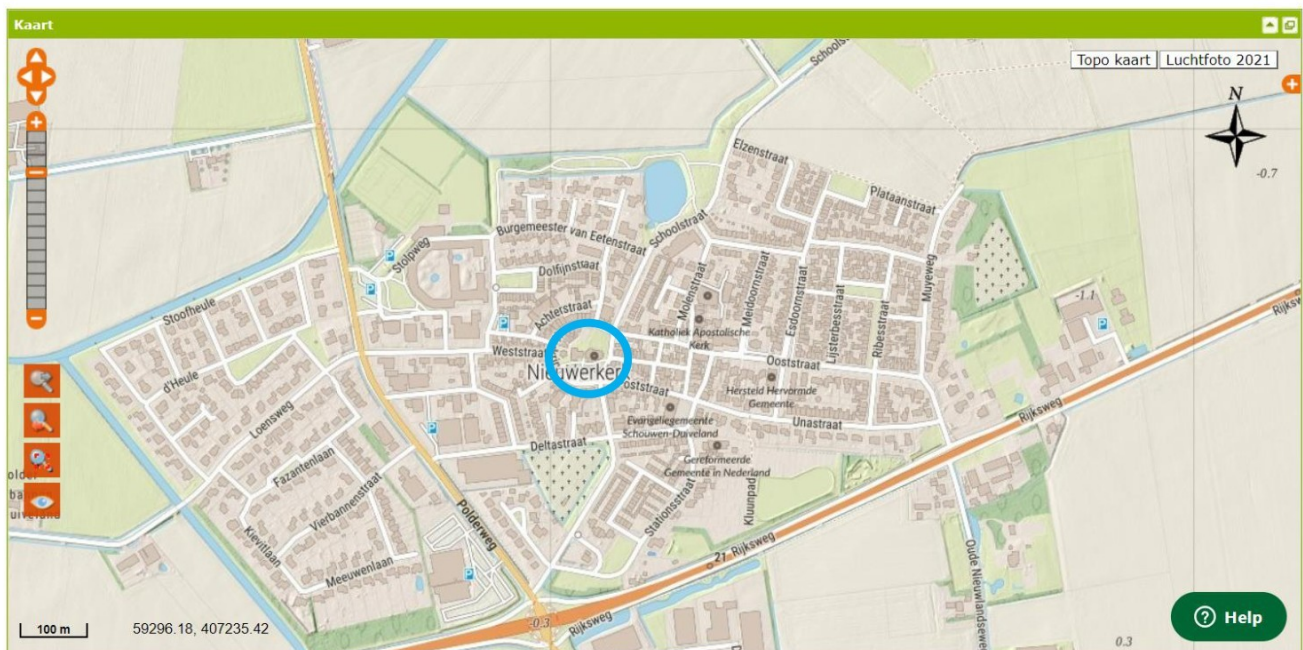

5. Nieuwerkerk, Johanneskerk

In dit hoofdstuk wordt de Johanneskerk in Nieuwerkerk behandeld.

5.1 Projectgebied Johanneskerk

De Johanneskerk is gelegen in het centrum van Nieuwerkerk (Figuur 7). Aan de noordzijde ligt een parkachtige omgeving, aan de andere zijde staan er bomen in gras en grenst het gebied aan woningen. De kerk bestaat uit een toren, die door middel van laagbouw is verbonden met het kerkgebouw. Er zijn diverse bouwstijlen op deze projectlocatie. De kerk is niet uitgelicht. Een sfeerimpressie staat weergegeven in Figuur 8.

Figuur 7 Ligging projectgebied Johanneskerk te Nieuwerkerk (NDFF, 2023)

5.2 Bureaustudie Johanneskerk

Zowel in de Nationale Databank Flora en Fauna als in Waarneming.nl lijkt een waarnemers effect zichtbaar. Er zijn veel waarnemingen van vogels, maar er zijn bijna geen waarnemingen gedaan van vleermuizen of overige soorten zoogdieren. Gebouwbewonende soorten vogels in de directe omgeving van de Johanneskerk zijn: gierzwaluw en huismus.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan.

Overige gebouwbewonende soorten zoogdieren zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan, dan behalve Bunzing.

5.3 Resultaten veldbezoek Johanneskerk

De Johanneskerk is nu niet verlicht. Op het laagbouw middeldeel liggen gewone dakpannen en kan de aanwezigheid van huismus en gierzwaluw niet worden

uitgesloten. Nader onderzoek naar deze twee soorten is noodzakelijk, indien het laagbouw deel ook verlicht wordt in de toekomst.

Er foerageren gewone dwergvleermuizen en laatvliegers rondom de kerk en daarbij worden de panden op twee plekken aangetikt door beide soorten. Jaarrond nader onderzoek naar vleermuizen, conform het Vleermuisprotocol 2021 is noodzakelijk, indien de kerk wordt uitgelicht.

De aanwezigheid van bunzing kan worden uitgesloten, want het projectgebied is te klein, er zijn geen rommelhoekjes aanwezig, er zijn geen rust- en schuilgelegenheden aanwezig. Het projectgebied is omringd met verharding en woningen en er is onvoldoende groen in de directe omgeving.

5.4 Conclusies Johanneskerk

Het aanlichten van de Johanneskerk kan negatieve effecten hebben op gebouwbewonende soorten fauna (Figuur 9). Onderzoek naar gierzwaluw en huismus is noodzakelijk voor het lage middendeel van de kerk. Indien het lage middendeel buiten het verlichtingsplan blijft, is er geen onderzoek noodzakelijk naar gierzwaluw en huismus.

Jaarrond onderzoek naar vleermuizen conform het Vleermuisprotocol 2021 is noodzakelijk voor de toren en de kerk. Nader onderzoek naar overige soorten zoogdieren is niet noodzakelijk.

Indien er vleermuizen worden vastgesteld, dan dient er een ontheffing aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag van de provincie Zeeland.

Figuur 8 Sfeerimpressie Johanneskerk te Nieuwerkerk

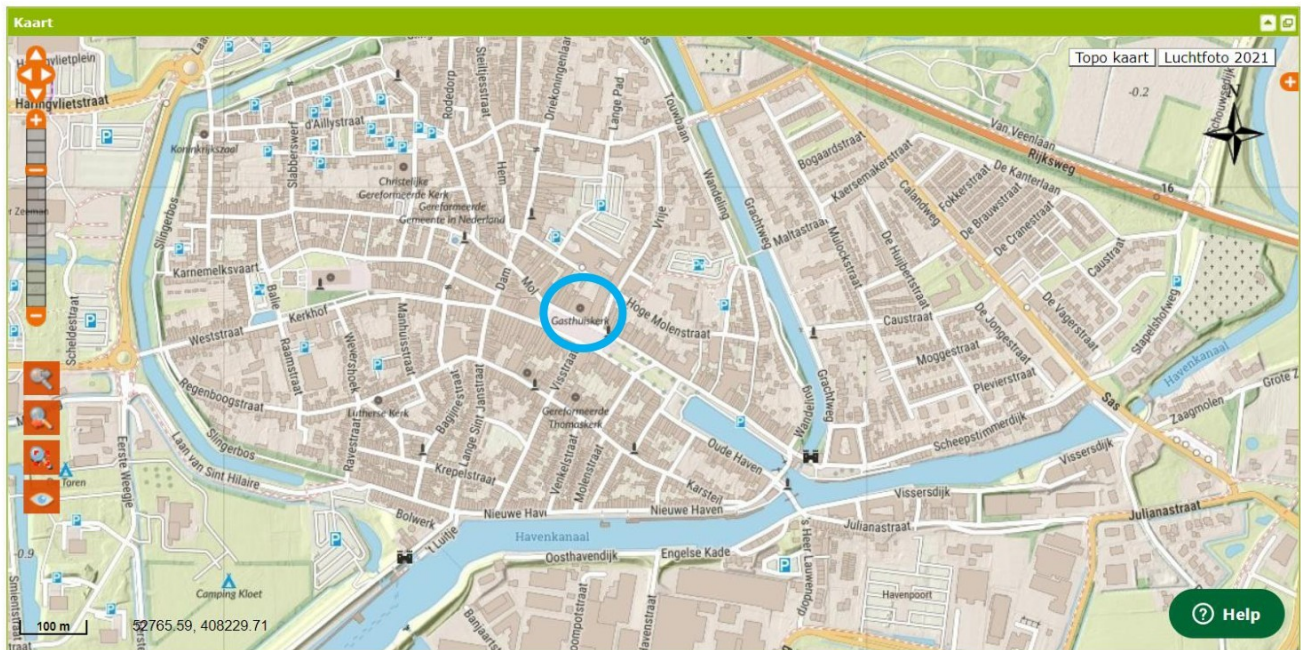

6. Zierikzee, Gasthuiskerk

In dit hoofdstuk wordt de Gasthuiskerk in Zierikzee behandeld.

6.1 Projectgebied Gasthuiskerk

De Gasthuiskerk in Zierikzee is gelegen in het oude centrum van Zierikzee (Figuur 10). Het projectgebied ligt aan de voorzijde aan een plein. Aan de achterzijde is een parkeerplaats en aan beide zijkanten staat bebouwing. Het dak van de kerk bestaat uit lei. De daken van de bijgebouwen hebben een regulier pannendak. De kerk heeft geen spouwmuur die toegankelijk is voor gebouwbewonende soorten. De bogen aan de voorzijde van de kerk worden reeds verlicht. Een sfeerimpressie wordt gegeven in Figuur 11.

Figuur 10 Ligging Gasthuiskerk te Zierikzee (NDFF, 2023)

6.2 Bureaustudie Gasthuiskerk

Zowel in de Nationale Databank Flora en Fauna als in Waarneming.nl lijkt een waarnemers effect zichtbaar. Er zijn veel waarnemingen van vogels, maar er zijn bijna geen waarnemingen gedaan van vleermuizen of overige soorten zoogdieren.

Gebouwbewonende soorten vogels in de directe omgeving van de Gasthuiskerk zijn: gierzwaluw en huismus, kerkuil, ooievaar en torenvalk.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan.

Overige gebouw bewonende soorten zoogdieren zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan.

6.3 Resultaten veldbezoek Gasthuiskerk

Aan de achterzijde van de Gasthuiskerk staan een aantal bijgebouwen met reguliere dakpannen. De aanwezigheid van huismus en gierzwaluw kunnen voor deze panden

niet worden uitgesloten. Nader onderzoek naar deze twee soorten vogels is alleen noodzakelijk indien deze panden worden uitgelicht.

Het dak van de kerk biedt geen verblijfsmogelijkheden voor kerkuil, ooievaar of torenvalk.

Tijdens het veldbezoek zijn er aan de achterzijde van de Gasthuiskerk gewone dwergvleermuizen gezien en gehoord. Daarbij werd het pand naast de Gasthuiskerk aangetikt.

Voor overige grondgebonden zoogdieren biedt het projectgebied geen habitat, omdat de kerk en de directe omgeving bestraat zijn en er geen groen of open grond aanwezig is in het projectgebied.

6.4 Conclusies Gasthuiskerk

Verlichting van de voorzijde van de Gasthuiskerk gebeurt reeds en het aanbrengen van nieuwe verlichting aan de voorzijde heeft geen effect op eventueel aanwezige gebouwbewonende fauna (Figuur 12).

De achterzijde wordt op dit moment nog niet verlicht en kan ook niet verlicht worden zonder dat er eerst nader onderzoek is gedaan naar in ieder geval vleermuizen. Voor gierzwaluw en huismus geldt, dat er onderzoek noodzakelijk is, indien de laagbouw panden ook worden opgenomen in het verlichtingsplan. Blijft de laagbouw buiten het verlichtingsplan, dan is er geen onderzoek nodig naar gierzwaluw en huismus. Indien de vleermuizen niet in de kerk zelf verblijven, maar in het naast gelegen pand, dan kan de nieuwe verlichting zorgen voor verstoring van de huidige verblijfplaats. Nader onderzoek naar eerder genoemde soorten dient uitgevoerd te worden om de aan-, of afwezigheid van deze soorten aan te tonen.

Indien (gierzwaluw, huismus) vleermuizen gebruik maken van de achterzijde van het projectgebied en of de directe omgeving daarvan, dan dient er een ontheffing aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag van de provincie Zeeland.

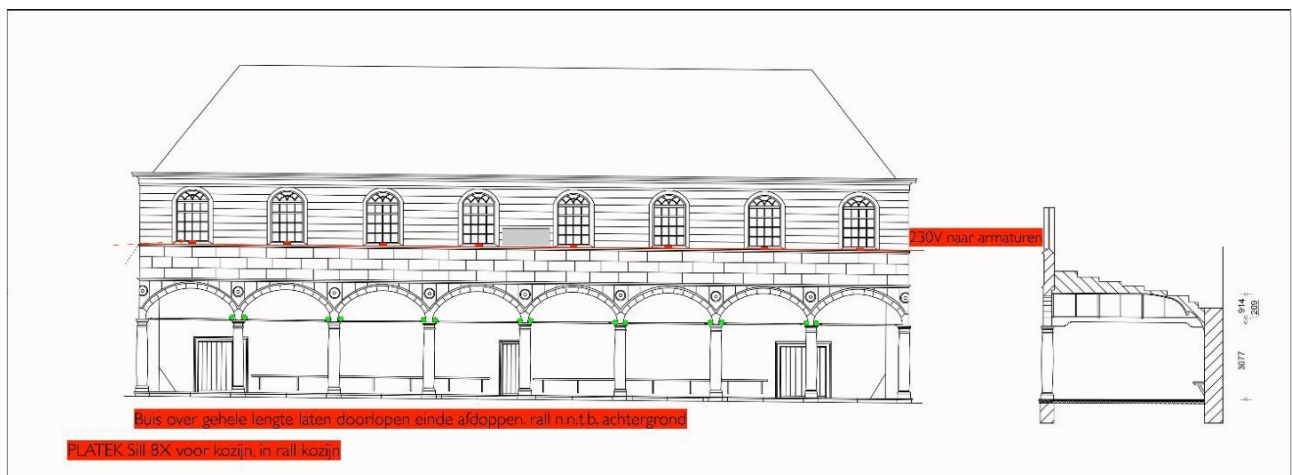
Voor het vervangen van de verlichting aan de voorzijde is geen nader onderzoek nodig en hoeft tevens geen ontheffing te worden aangevraagd.

Figuur 11 Sfeerimpressie Gasthuiskerk te Zierikzee

Figuur 12 Nieuwe verlichtingsplan Gasthuiskerk te Zierikzee

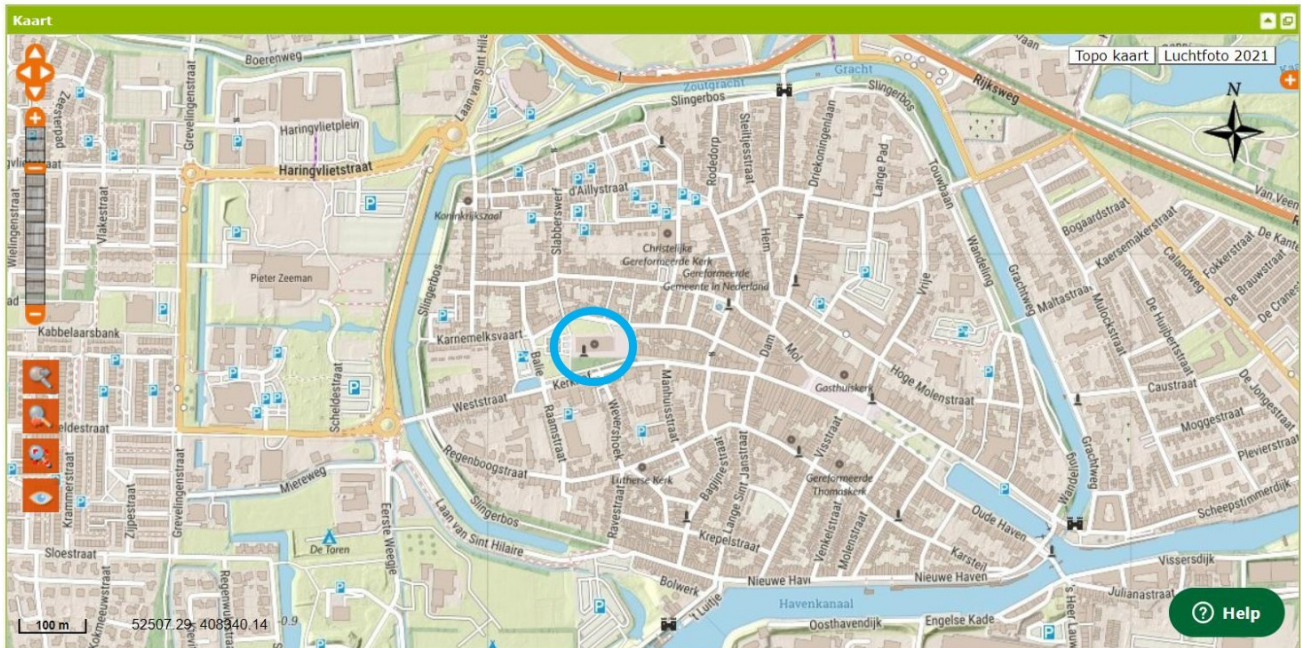

7. Zierikzee, Nieuwe kerk

In dit hoofdstuk wordt de Nieuwe kerk in Zierikzee behandeld.

7.1 Projectgebied Nieuwe kerk

De Nieuwe kerk is gelegen in het oude centrum van Zierikzee (Figuur 13). Aan de oostzijde ligt het verharde kerkplein, aan de noord- en zuidzijde ligt grasvegetatie met bomen, aan de westzijde staat de Sint-Lievensmonstertoren. Na de grasvegetatie ligt bestrating en staan er woningen. Er wordt een sfeerimpressie gegeven in Figuur 14.

Figuur 13 Ligging Nieuwe kerk te Zierikzee (NDFP, 2023)

7.2 Bureaustudie Nieuwe kerk

Zowel in de Nationale Databank Flora en Fauna als in Waarneming.nl lijkt een waarnemers effect zichtbaar. Er zijn veel waarnemingen van vogels, maar er zijn bijna geen waarnemingen gedaan van vleermuizen of overige soorten zoogdieren. Gebouwbewonende soorten vogels in de directe omgeving van de Nieuwe kerk zijn: gierzwaluw en huismus, kerkuil, ooievaar en torenvalk. Gebouwbewonende soorten vleermuizen zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan. Overige gebouwbewonende soorten zoogdieren zijn niet bekend in het projectgebied of de directe omgeving daarvan.

7.3 Resultaten veldbezoek Nieuwe kerk

De Nieuwe kerk lijkt niet toegankelijk voor gebouwbewonende soorten. De naast gelegen Sint-Lievensmonstertoren daarentegen is zeer geschikt voor gebouwbewonende soorten en vooral voor vleermuizen. Ook is er een waarneming bekend van torenvalk in deze toren.

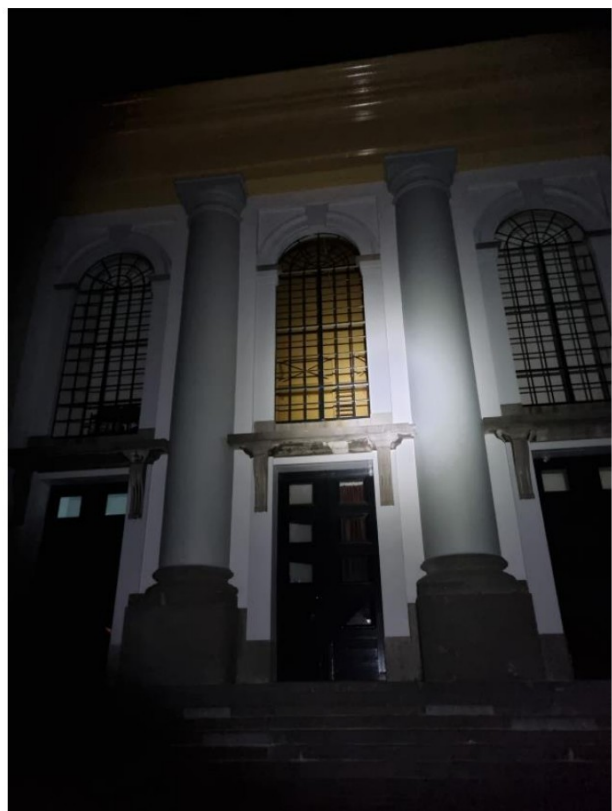
Tijdens het veldbezoek werd er druk gezwermd door een zeer groot aantal vleermuizen rondom de toren. Er is met zekerheid vast te stellen dat deze toren wordt gebruikt als verblijfplaats van gewone dwergvleermuis, maar ook soorten zoals gewone grootoorvleermuis en laatvlieger kunnen niet worden uitgesloten.

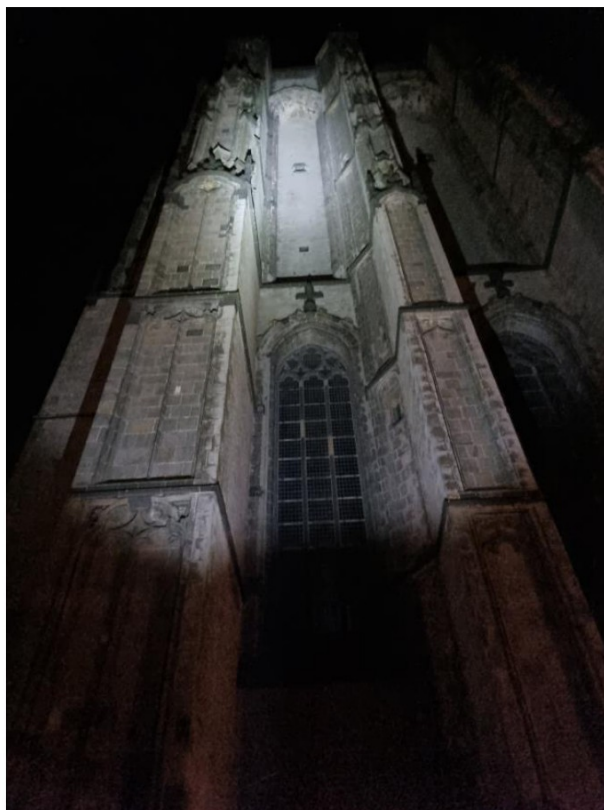
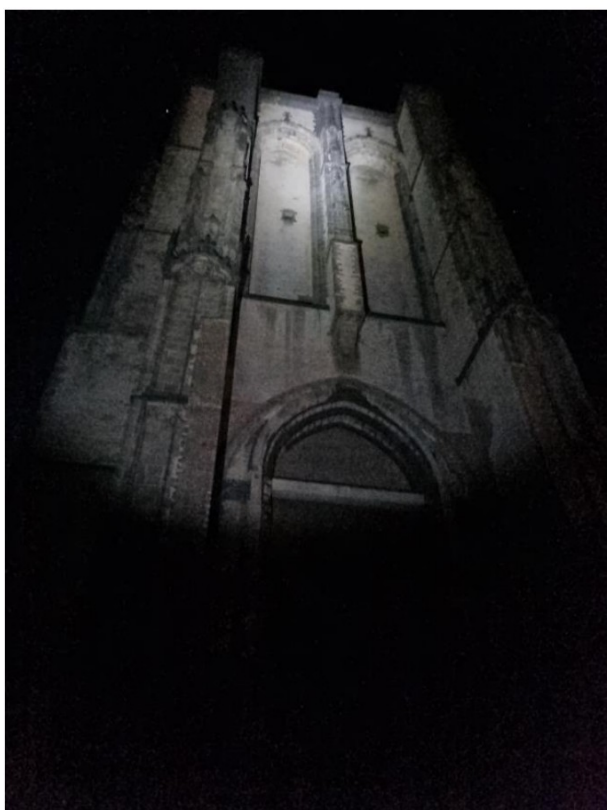
De bomen, die rondom de twee gebouwen staan worden intensief gebruikt als foerageergebied door in ieder geval gewone dwergvleermuis.

7.4 Conclusies Nieuwe kerk

Het belichten van de gehele Nieuwe kerk heeft direct invloed op de naastgelegen Sint-Lievensmonstertoren. Onderzoek naar gierzwaluw, huismus, kerkuil en torenvalk is noodzakelijk, dien de Nieuwe kerk rondom belicht wordt. Als deze soorten worden vastgesteld in het nader onderzoek, dan moet er een ontheffing worden aangevraagd bij het bevoegd gezag van de provincie Zeeland.

Indien alleen de voorzijde van de Nieuwe kerk, bij de zuilen, verlicht wordt is er geen nader onderzoek noodzakelijk naar gierzwaluw, huismus, kerkuil en torenvalk en ook is er geen ontheffing nodig.

Figuur 14 Sfeerimpressie Nieuwe kerk te Zierikzee

8. Samenvatting

In dit hoofdstuk staat in tabelvorm de samenvatting van het uitgevoerde vooronderzoek naar gebouwbewonende soorten bij vijf kerken op Schouwen-Duiveland. Daarbij staat bij de soorten fauna naar welke dieren er specifiek onderzoek nodig is.

Locatie	Vogels	Vleermuizen	Overige zoogdieren
Nicolaaskerk Brouwershaven	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Sint-Adriaanskerk Dreischor	N.v.t.	Gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuis	N.v.t.
Johanneskerk Nieuwerkerk	Gierzwaluw en huismus, indien laagbouw belicht wordt	Gewone dwergvleermuis en laatvlieger	N.v.t.
Gasthuiskerk Zierikzee	Gierzwaluw en huismus, indien laagbouw belicht wordt	Gewone dwergvleermuis en laatvlieger, indien achterzijde belicht wordt	N.v.t.
Nieuwe kerk Zierikzee	Gierzwaluw, huismus, kerkuil en torenvalk, indien gehele Nieuwe kerk belicht wordt	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis, indien gehele Nieuwe kerk belicht wordt	N.v.t.

9. Zorgplicht

Onderstaande maatregelen tijdens de werkzaamheden zijn altijd geldend:

- Vanuit de Zorgplicht is het een eis om voorzichtig te handelen met alle voorkomende flora en fauna;
- Indien, ondanks zorgvuldig handelen, er schade lijkt te ontstaan aan beschermde flora en fauna, wordt er direct contact opgenomen met een ter zake deskundige ecooloog;
- Om bodem bewonende dieren de mogelijkheid te geven een nieuw leefgebied te vinden, wordt er gefaseerd gewerkt bij de verwijdering van vegetatie, stobben en bodemmateriaal;
- Dieren krijgen de rust en kans om zich te verplaatsen, indien zij worden aangetroffen tijdens werkzaamheden;
- Werkzaamheden worden uitgevoerd tussen zonsopkomst en zonsondergang. Verlichting dient vleermuisvriendelijk te zijn om verstoring te voorkomen zoals: UV-vrije verlichting, beperkte hoogte lichtmasten, convergerende en naar beneden gerichte verlichting en geen sterk bundellicht;
- Vestiging van Rugstreeppad voorkomen door puinhopen te verwijderen, rijsporen en plasvorming te voorkomen. Daarnaast is het mogelijk een scherm in te graven rondom het plangebied. Deze dient 10 cm te worden ingegraven en verder bovengronds een hoogte van 50 cm te hebben;
- Er wordt rekening gehouden met broedvogels en het broedseizoen van 15 maart tot en met 15 augustus. Werkzaamheden worden gestart voor of na het broedseizoen. Ook buiten deze datumgrenzen dient men alert te zijn op de aanwezigheid van broedende vogels.

Literatuur

- BIJ12. (2017). *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis*. Utrecht: BIJ12.
- BIJ12. (2017). *Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis*. Utrecht: BIJ12.
- BIJ12. (2017). *Kennisdocument Gierzwaluw*. Utrecht: BIJ12.
- BIJ12. (2022). *Kennisdocument Huismus*. Utrecht: BIJ12.
- NDFF. (2023, september 20). *NDFF Uitvoerportaal*. Opgehaald van Nationale Databank Flora en Fauna: <https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>
- Provincie Zeeland. (2018). *Omgevingsverordening Zeeland*. Middelburg: Provincie Zeeland.
- Rijksoverheid. (2017, januari 1). *Wet Natuurbescherming*. Opgeroepen op juni 16, 2023, van <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2018-07-01>
- Rijksoverheid. (2021). *Wijzigingswet Wet natuurbescherming en Omgevingswet (stikstofreductie en natuurverbetering)*. 's-Gravenhage: Rijksoverheid.
- (2020). *Vleermuisprotocol 2021*. Nijmegen: Zoogdiervereniging en Netwerk Groene Bureaus.

Bijlage 1: Artikel 3.1 Wet Natuurbescherming 2017

Artikel 3.1 Wet Natuurbescherming 2017

- 1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.*
 - 2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.*
 - 3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.*
 - 4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.*
 - 5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.*
- (Rijksoverheid, 2017)*

Bijlage 2: Artikel 3.5 Wet Natuurbescherming 2017

Artikel 3.5 Wet Natuurbescherming 2017

- 1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.*
- 2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.*
- 3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.*
- 4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.*
- 5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen. (Rijksoverheid, 2017)*

Bijlage 3: Artikel 3.10 Wet Natuurbescherming 2017

Artikel 3.10 Wet Natuurbescherming 2017

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden: a) in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen, b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of c) vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen: a) in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde, b) ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen, c) ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden, d) ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren, e) in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw, f) in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer, g) in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, h) in het algemeen belang, of i) bestendig gebruik.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden. (Rijksoverheid, 2017)

